

Vervolgonderzoek op het sitecomplex langs de Molse Nete te Lommel Opgravingscampagne 2012

Ben MAES, Dries CNUTS, Mark WILLEMS,
Ann VAN BAELEN & Bart VANMONTFORT

1. Situering en historiek van het onderzoek

Het onderzoeksterrein bevindt zich in de vallei van de Molse Nete, in het zuidwesten van Lommel. Deze vallei tekent zich af als een depressie die stroomafwaarts verbreedt en zich een weg baant van het Kempische Plateau naar de westelijk gelegen Kempische Vlakte. Ten noorden van de vallei strekt zich het landduinencomplex van de Einderheide uit (Van Neste *et al.*, 2009). Op deze noordelijke valleirand ligt het uitgestrekte finaalpaleolithische en mesolithische sitecomplex van de Molse Nete (Van Gils & De Bie, 2003).

Een oppervlakte van c. 12 ha van het sitecomplex overlapt met de zone waarin momenteel door de Stad Lommel het industrieterrein Kristalpark wordt uitgebreid. In

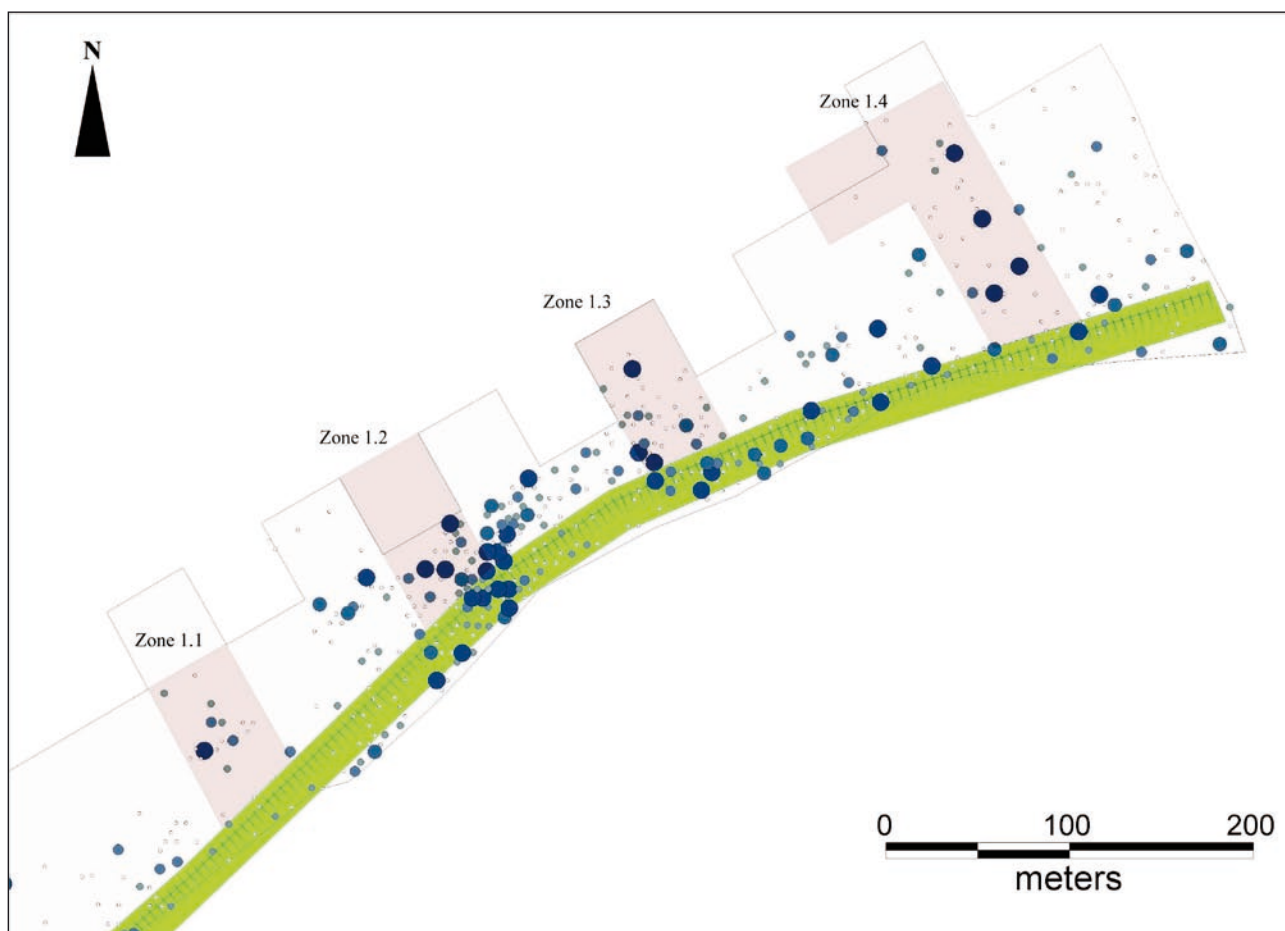

Fig. 1 – De lokalisatie van de zones in het onderzoeksgebied, waarbij de grootte van de bollen overeenkomt met het gevonden aantal lithische artefacten tijdens een boorcampagne (Van Neste *et al.*, 2009).

het kader van deze werkzaamheden wordt er sinds 2009 een preventief archeologisch onderzoek uitgevoerd (Van Neste *et al.*, 2009 ; Vanmontfort *et al.*, 2010 ; Maes *et al.*, 2011). Tijdens de opgravingscampagne van 2012 werden twee deelgebieden met goede tot uitstekende bodembewaring onderzocht door een opgraving. In zone 1.1 werden dit de opgravingsputten 7 en 10 en in zone 1.3 de opgravingsputten 12, 13 en 14 (Fig. 1).

De primaire doelstelling van deze campagne was de verdere evaluatie van deze twee deelgebieden, die reeds in 2011 deels waren onderzocht (Maes *et al.*, 2011). Terwijl in 2011 drie opgravingsputten waren onderzocht met een ‘manuele’ opgraving, diende in 2012 een experimentele, grootschalige ‘machinale’ aanpak toe te laten om de eerdere opgravingsgegevens in een ruimere context te plaatsen. Dit diende te gebeuren middels een 10 m brede opgravingsput, dwars op de vallei van de Molse Nete, tot aan de noordelijke grens van het sitecomplex.

De secundaire doelstelling was om de grenzen van de concentraties, ontdekt tijdens de opgravingscampagne van 2011, beter af te lijnen. Dit gebeurde door de ‘manuele’ uitbreiding van de opgravingsputten uit 2011.

De resultaten van de opgravingscampagne worden op dit ogenblik verwerkt tot een basisrapport. De grondige analyse van het materiaal zal deel uitmaken van een overkoepelende studie van de opgravingscampagnes op het sitecomplex sinds 2009.

2. Methodiek

2.1 Machinale Opgraving (opgravingsputten 10 en 12)

In ieder deelgebied werd een strook van 10 m breed en 75 m lang afgebakend, aansluitend op de opgravingsputten uit 2011. Deze strook werd onderworpen aan een experimentele ‘machinale’ opgraving met behulp van een graafmachine en een industriële trommelzeef. Deze aanpak resulteert in een snellere opgraving, ten koste van de resolutie. Het sediment werd ingezameld per m²; verticaal werd de natuurlijke bodem apart ingezameld van de eventueel aanwezige eenmalig verploegde bodem. Het sediment werd nat gezeefd in een trommelzeef met een maaswijdte van 5 mm. Het residu werd opgevangen in een zeefbak (maaswijdte eveneens 5 mm) en nagekeken op archeologische resten.

2.2 Manuele Opgraving (opgravingsputten 7, 13 en 14)

De opgravingsputten uit 2011 werden uitgebreid om de grenzen van de onderzochte concentraties beter af te lijnen. Het sediment werd per kwart m² en per bodemhorizont opgegraven en manueel gezeefd op een maaswijdte van 5 mm.

3. Resultaten

In totaal werden 3609 artefacten aangetroffen, verspreid over de vijf opgravingsputten (Tab. 1). Het spreidingsplan van de artefacten laat toe om grosso modo 11 concentraties te identificeren (Fig. 2). Alle opgegraven concentraties bevonden zich in de bovenste horizonten van de holocene Podzol bodem. In tegenstelling tot elders op het terrein werden in deze zone geen indicaties voor een bedekte paleobodem aangetroffen.

Artefacten per grondstof	N	%
Vuursteen	3271	90,6 %
Wommersomkwartsiet	323	8,9 %
Andere	15	0,4 %
Totaal	3609	

Tab. 1 – Artefacten onderverdeeld naar grondstof.

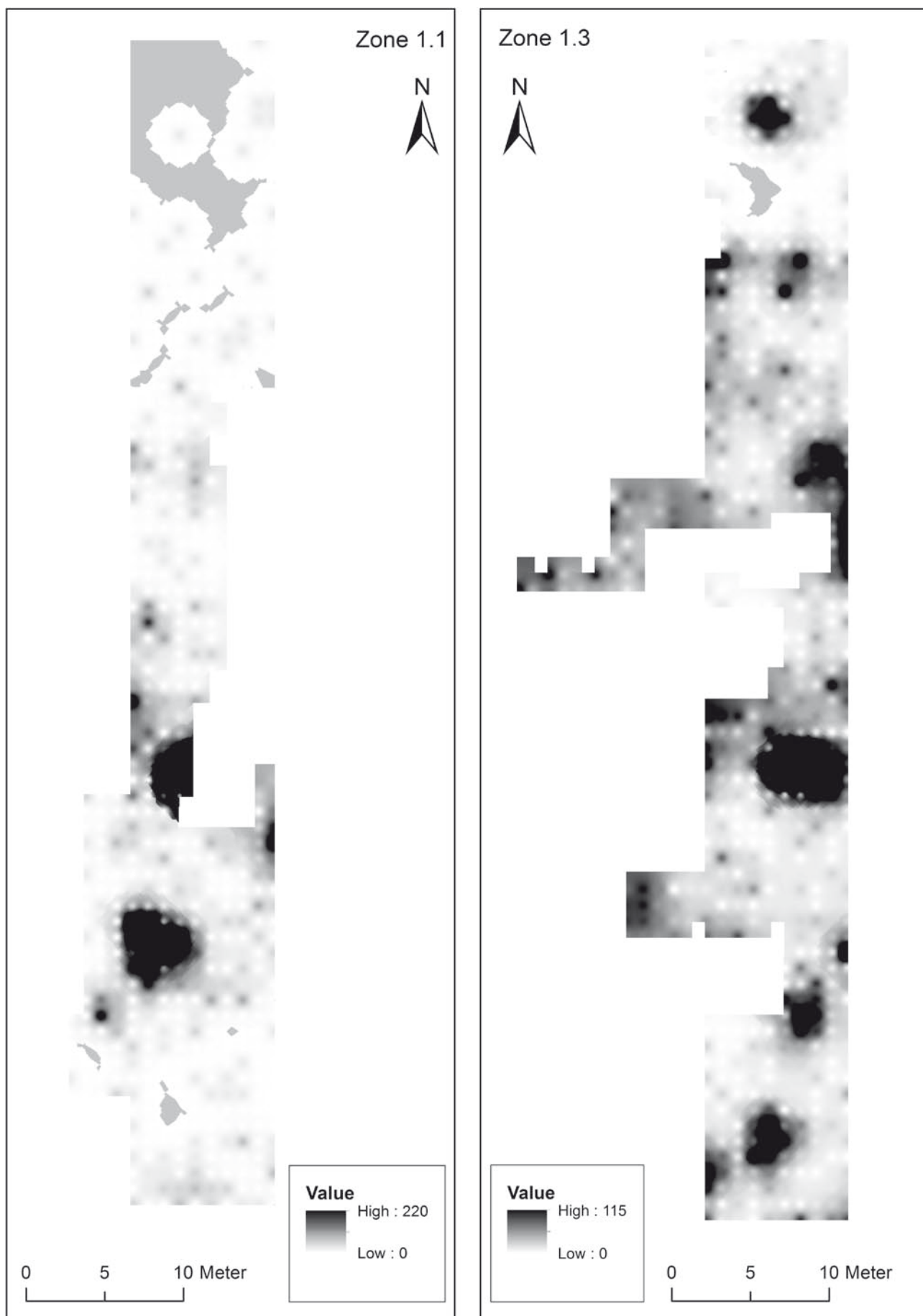

Fig. 2 – Spreiding van het totaal aantal artefacten van de verschillende opgravingsputten binnen de twee deelgebieden.

Een eerste assessment van het lithisch materiaal wijst op het erg beperkte aandeel van Wommersomkwartsiet bij de grondstoffen (c. 6 %). De meeste artefacten zijn chips (58 %) en afslagen (30 %), die samen met de 96 kernen (3 %) wijzen op locale debitage activiteiten. De werktuigen, goed voor een totaal van 2,6 % van het totaal aantal artefacten, worden gedomineerd door schrabbers, geretoucheerde afslagen en spitsen (Tab. 2). Geretoucheerde microklingen, microklingen met afgestompte boord en stekers zijn eerder zeldzaam. Slechts enkele geometrische microlieten werden aangetroffen, waaronder twee trapezia en twee segmenten. Typologisch kan het meeste materiaal uit de campagne van 2012 toegewezen worden aan mesolithische occupatiefasen van het sitecomplex.

Artefacten per type	N	%
Kern	96	2,7 %
Kernvoorbereiding of -verversing	8	0,2 %
Brokstuk	64	1,8 %
Chip	2099	58,2 %
Afslag	1093	30,3 %
Kling	39	1,1 %
Microkling	112	3,1 %
Kerfrest	4	0,1 %
Werktuigen	94	2,6 %
Schrabber	27	
Steker	7	
Geretoucheerde afslag	17	
Geretoucheerde kling	3	
Geretoucheerde microkling	6	
Microkling met afgestompte boord	6	
Segment	2	
Spits met dekkende retouche	1	
Trapezium	2	
Spits met geretoucheerde basis	5	
Spits met ongeretoucheerde basis	4	
Andere spits	14	
Totaal	3609	

Tab. 2 – Artefacten onderverdeeld naar type.

4. Besluit

In 2012 werd het archeologisch onderzoek op het finaalpaleolithisch en mesolithisch sitecomplex van de Molse Nete in Lommel verdergezet. Tijdens deze opgravingscampagne werden in totaal elf concentraties opgegraven in twee verschillende zones. Deze werden opgegraven met een experimentele methodologie die erop gericht was om grootschaliger op te graven, zij het ten koste van de resolutie van het onderzoek. Een gedetailleerde evaluatie van de gebruikte methodiek, en het bepalen van de geschiktheid voor onderzoek in de toekomst, dient nog te worden uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de gedetailleerde verwerking van de opgegraven lithische concentraties.

Dankwoord

Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Stad Lommel, de ontwikkelaar van het gebied. Oprechte dank aan iedereen die deelnam aan het terreinwerk en zijn/haar steentje bijdroeg aan het onderzoek.

Bibliografie

MAES B., WILLEMS M., LAMBRECHTS B., VAN BAELENA. & VANMONTFORT B., 2011. Vervolgonderzoek op het sitecomplex langs de Molse Nete te Lommel (B). Opgravingscampagne 2011. *Notae Praehistoricae*, 31/2011 : 61-68.

VAN GILS M. & DE BIE M., 2003. Een uitgestrekt Laat-Mesolithisch site-complex langs de Molse Nete in Lommel. *Notae Praehistoricae*, 23: 67-69.

VAN NESTE T., YPERMAN W., VANMONTFORT B., VAN GILS M. & GEERTS F., 2009. Nieuw onderzoek op het sitecomplex langs de Molse Nete te Lommel. *Notae Praehistoricae*, 29: 87-91.

VANMONTFORT B., YPERMAN W., LAMBRECHTS B., VAN GILS M. & GEERTS F., 2010. Een finaalpaleolithisch en mesolithisch sitecomplex te Lommel, Molse Nete. Opgravingscampagne 2010. *Notae Praehistoricae*, 30: 29-34.

Samenvatting

Het finaalpaleolithisch en mesolithisch sitecomplex langs de Molse Nete wordt gedeeltelijk bedreigd door de aanleg van een industrieterrein. In het kader van deze werkzaamheden wordt er sinds 2009 een preventief archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de opgravingscampagne van 2012 werden twee zones onderzocht door middel van een opgraving. Hierbij werd in totaal c. 1580 m² onderzocht, waarbinnen 11 concentraties werden aangetroffen. De gedetailleerde uitwerking van de opgravingsresultaten is in voorbereiding.

Trefwoorden: Limburg, Lommel, Molse Nete, podzol, mesolithicum, opgraving.

Abstract

Part of the extensive Final Palaeolithic and Mesolithic 'Molse Nete' site complex in Lommel is transformed in an industrial area. A developer-led archaeological research has been going on since 2009. During the 2012 campaign an area of c. 1580 m² was excavated, yielding approximately 11 distinct concentrations of lithic artifacts. The detailed processing of the excavation results is in progress.

Keywords: Limburg, Lommel, Molse Nete, podsol, Mesolithic, excavation.

Résumé

Une partie du complexe "Molse Nete" - un ensemble de sites archéologiques du Paléolithique final et du Mésolithique - à Lommel fait l'objet d'un aménagement de zone industrielle. La recherche archéologique préventive s'y poursuit depuis 2009. La campagne 2012 concerne une fouille d'à peu près 1.580 m². Dans cette surface, 11 concentrations distinctes ont été fouillées. Le traitement des données est actuellement en cours.

Mots-clés : Limbourg, Lommel, Molse Nete, podzol, Mésolithique, fouille.

Ben MAES
Dries CNUTS
Mark WILLEMS
Ann VAN BAELEN
Bart VANMONTFORT
Eenheid Prehistorische Archeologie
KU Leuven
Geo-Instituut, Celestijnenlaan 200E, bus 2409
BE - 3001 Heverlee
ben.maes@arts.kuleuven.be
mark.willems@arts.kuleuven.be
dries.cnuts@arts.kuleuven.be
ann.vanbaelen@arts.kuleuven.be
bart.vanmontfort@ees.kuleuven.be